

ANALYSEVÆRKTØJ

Miljø og klima, ligestilling
og et børnerets- og ungdoms-
perspektiv i Nordisk Ministerråd

Indhold

Introduktion	3
Konsekvensanalyseformular	5
Mere information om værktøjet	6
Om denne publikation	12

Denne publikation findes også som en webtilgængelig version online:
<https://pub.norden.org/nord2024-020>

Introduktion

Dette værktøj til konsekvensanalyse er til jer, der skal integrere de tværgående perspektiver – miljø og klima, ligestilling og et børnerettigheds- og ungdomsperspektiv – i Nordisk Ministerråd. Værktøjet skal hjælpe jer med at foretage en vurdering, der afdækker de mulige positive og negative effekter af en bestemt *indsats*. Med konsekvensanalysen kan I opdage potentialer for at styrke den pågældende indsats ved at tænke ét eller flere af de tværgående perspektiver ind i planlægning og udmøntning.

I gennemfører en konsekvensanalyse ved at reflektere over en række spørgsmål og notere jeres tanker i en formular, som varierer en smule afhængigt af den pågældende indsats' karakter og relevanspunkter. Alle formularer indeholder spørgsmål om ligestilling og tilgængelighed samt miljø og klima. Kun hvis indsatsen har relevans for børn og/eller unge (under 25 år), vil formularen indeholde spørgsmål møntet på mainstreaming af børnerettigheds- og ungdomsperspektiver. De indledende spørgsmål herunder fokuserer derfor primært på at filtrere i forhold til relevansen for børn og unge.

En *indsats* dækker over en hvilken som helst type afgrænset opgave eller proces hos jer, f.eks. netværk, undersøgelser, projekter, arbejdsplaner, udbud eller konferencer

At lave en konsekvensanalyse er en øvelse, der handler om at konfrontere nogle af de blindpunkter, vi alle sammen har. Det handler i høj grad om at gøre os bevidste om, *hvad vi ved*, og *hvad vi ikke ved*, og opdage muligheder for at blive klogere på, hvordan f.eks. ligestilling rent faktisk er relevant i en indsats, der handler om rekruttering til sundhedssektoren. Måske viser det sig, at en del af indsatsen med fordel kan inkludere et fokus på mandlige rollemodeller i plejesektoren?

Husk, at I medarbejdere med diverse ekspertiseområder *ikke* forventes at have viden om de tværgående perspektiver i en grad, der gør jer i stand til på egen hånd at foretage en udtømmende analyse af relevante, overlappende temaer. Derfor indleder vi her med 5 gode råd:

1. Gå til formularen som en lærerig øvelse snarere end en test med 'rigtige' og 'forkerte' svar

- Det er okay at springe et spørgsmål over, hvis I går lidt i stå
- Formularerne kan virke rigide, men husk, at de også kan bruges mere dynamisk. Brug f.eks. udvalgte dele af en formular som inspirationsspørgsmål i den tidlige planlægning af en indsats.

2. Gør konsekvensanalysen til en fælles øvelse

- Saml én eller flere kollegaer til en workshop, hvor I sammen arbejder med afsæt i værktøjet/formularen. I kan også udfylde formularen og sende den videre til én eller flere kollegaer for at få kommentarer.

3. Forhold jer ydmygt og kritisk til, hvad I selv ved

- Vær opmærksomme på, hvad I rent faktisk *ved*, og hvad I har af antagelser og hypoteser.
- Notér gerne spørgsmål eller videnshuller

4. Søg inspiration og sparring

- Søg online og i nordiske publikationer, og søg hjælp hos interne og eventuelt eksterne eksperter

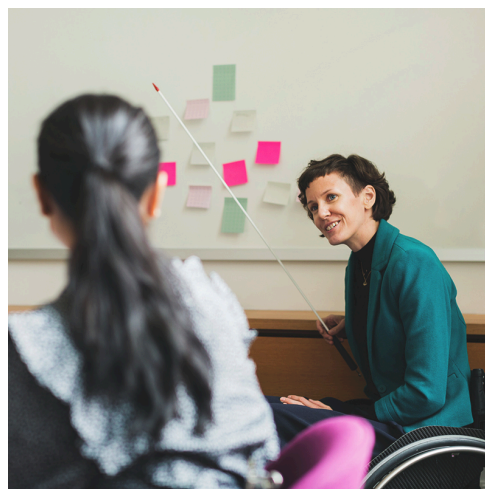
5. Vend tilbage til analysen, og brug resultaterne i det videre arbejde

- Konsekvensanalyse er en cyklisk proces, hvilket betyder, at I i princippet altid vil kunne uddybe og nuancere, efterhånden som I bliver klogere. Det vigtigste er, at I får noget ud af øvelsen og opdager, at I kan bruge resultaterne – og helt konkret resultatbilaget – i det videre arbejde med at skabe mere inkluderende, bæredygtige og effektive indsatser.

Læs mere om værktøjet og dets opbygning her [Mere information om værktøjet](#).

Konsekvensanalyseformular

Begynd nu med at svare på spørgsmål [her](#). På baggrund af jeres svar guides I videre til den formular, som passer bedst til det, der skal konsekvensanalyseres. Formularen downloades som en Word-fil.

Mere information om værktøjet

Generelt om konsekvensanalyser

Konsekvensanalysen er et centralt aspekt i mainstreaming-processen. En konsekvensanalyse er en systematisk vurdering, der skal belyse de mulige positive og negative effekter af en bestemt indsats, for eksempel et projekt, et program, et arrangement eller et styredokument. Gennem en konsekvensanalyse identificeres blindpunkter, oversete potentialer og utilsigtede negative implikationer af en given indsats. Konsekvensanalysen sikrer, at man opnår et så fuldstændigt billede som muligt af de mange aspekter og effekter, der er forbundet med indsatsen.

Formålet med en konsekvensanalyse er at opnå nye indsigter, som kan danne afsæt for forbedringer af den pågældende indsats. Resultaterne af en konsekvensanalyse er en konkret hjælp i processer, hvor der træffes beslutninger, og hvor indsatser videreudvikles, tilpasses, implementeres og evalueres.

En *indsats* dækker over en hvilken som helst type afgrænset opgave eller proces hos jer, f.eks. netværk, undersøgelser, projekter, arbejdsplaner, udbud eller konferencer

Ved at benytte konsekvensanalysen og dens resultater som et værktøj skabes der et fundament for at gennemføre indsatser, der som minimum har en neutral effekt på henholdsvis miljø og klima, ligestilling samt et børne- og ungdomsperspektiv, det vil sige indsatser, der for eksempel ikke medfører en ulige fordeling af ressourcer eller et unødigt ressourceforbrug. Derudover kan konsekvensanalysen bane vej for, at man ved at omsætte resultater og indsigter i det videre arbejde kan skabe indsatser, der ud over indsatsernes primære målsætninger også bidrager med positive samfundseffekter. Gennem vellykket integreringsarbejde kan man sågar realisere sine primære målsætninger mere effektivt.

Om værktøjet til konsekvensanalyse

Til at gennemføre konsekvensanalyserne er der udviklet et værktøj, som er skræddersyet til Nordisk Ministerråd. Værktøjet er først og fremmest et læringsværktøj, der lægger op til refleksion og dialog. Det er altså ikke tænkt som en 'tick-the-box'-øvelse eller en dokumentationsdisciplin.

Konsekvensanalyseværktøjet skal kunne bruges af alle, da der ligger en vigtig proces i at forholde sig til og forsøge at besvare de udvalgte spørgsmål i relation til de tværgående perspektiver. Her er det vigtigt at bemærke, at værktøjet og selve øvelsen i øvrigt fungerer bedst, når man går til det i et samarbejde og besvarer spørgsmålene med afsæt i en dialog. Det kan være en fælles opgave, som to kollegaer løser sammen, eller det kan være en team-opgave, hvor dokumentet undervejs sendes forbi flere medarbejdere.

Konsekvensanalysen er en iterativ og cyklisk proces, hvilket betyder, at man i princippet altid vil kunne uddybe, nuancere, præcisere og justere, efterhånden som man bliver klogere. For hver gang I bruger værktøjet, vil I blive bedre til at lave konsekvensanalyser med et output, som I kan bruge aktivt i det videre arbejde.

Der findes mange forskellige former for konsekvensanalyser, som på engelsk kaldes *impact assessments*. Dette værktøj er udviklet specielt til Nordisk Ministerråd af konsulentfirmaet Norion Consult i 2024. Det er skabt med inspiration fra den allerede udviklede platform for rettighedsbaseret analyse relateret til børn og unge (<https://pub.norden.org/nord2023-020/>), forskellige modeller og tilgange i Norden og Europa og på baggrund af en indledende involveringsworkshop samt senere feedback fra medarbejdere i diverse sektorer i Nordisk Ministerråds sekretariat.

For at gøre den overordnede mainstreaming-strategi og de tværgående perspektiver mere afgrænsede fokuserer værktøjet på følgende udvalgte perspektiver:

- Miljø og klima
- Ligestilling og tilgængelighed
- Børn og unge

Hvem er værktøjet til?

Værktøjet er beregnet til ledere, seniorrådgivere/rådgivere, projektledere/medarbejdere, kommunikatører, koordinatore/administratorer samt konsulenter. En konsekvensanalyse kan i princippet udføres af den ansvarlige person for indsatsen, sagen, opgaven, beslutningen eller projektet. Afhængigt af omfang og relevans for de forskellige perspektiver kan man søge hjælp fra kollegaer eller konsulenter. Det anbefales, at man udfylder værktøjets formular til konsekvensanalyse i samarbejde med en kollega eller i et team.

Hvornår skal vi bruge værktøjet?

En konsekvensanalyse kan udføres i mange forskellige processer og på forskellige niveauer, f.eks. ved planlægning af aktiviteter, beslutningstagning, udarbejdelse af styredokumenter, målsætning og budgettering, projekt-gennemførelse eller i forbindelse med udbud og bestilling af opgaver. Værktøjet er først og fremmest egnet til brug i udviklings- og planlægningsfasen, men kan også inddrages i implementerings- og evalueringsfasen. Det anbefales dog, at man laver en konsekvensanalyse før den egentlige gennemførelse af en indsats, så resultatet kan ligge til grund for det videre arbejde med den konkrete indsats. Konsekvensanalysen kan også bruges til løbende at tilpasse og finjustere aktiviteter og beslutninger.

Hvordan bruger vi resultatet?

I afslutter konsekvensanalysen ved at opsummere de væsentligste indsigter i et resultatbilag. Her er det tilladt at samle både håndfaste konklusioner, opmærksomhedspunkter, tvivlsspørgsmål, registrerede datahuller og handlingsmuligheder. I den gule boks i resultatbilaget formuleres udvalgte fokusområder og næste skridt herfra. Hold generelt teksten i resultatbilaget kort, så resultatbilaget bliver en one-pager eller two-pager. Resultatbilaget kan tjene som et bilag til brug i politiske beslutningsprocesser, sagsfremstillinger eller møder. Efter at have gennemført konsekvensanalysen og udfyldt resultatbilaget, vil I have et solidt grundlag for at integrere de tværgående perspektiver i det videre arbejde med afgrænsede fokusområder og konkrete bud på næste skridt.

I argumentationen for at integrere resultaterne af konsekvensanalysen i det nordiske samarbejde kan man henvise til nationale mål inden for de relevante tværgående perspektiver og derved fremhæve, hvordan nordisk samarbejde er med til at bidrage til at indfri nationale forpligtelser. Dette skaber et robust argument og fundament for mainstreaming af fremtidige initiativer og beslutningsprocesser.

Effektiv brug af konsekvensanalysens resultater kræver desuden en velorganiseret tilgang til trin 4 i mainstreaming-arbejdet (jf. Nordisk Ministerråds model for mainstreaming), som handler om målsætning, planlægning og implementering. Et par gode råd i den forbindelse er:

1. Diskutér med dit team for at fastsætte overordnede og specifikke mål baseret på konsekvensanalysens resultater.
2. Definér ansvarsopgaver, og vælg indikatorer for at måle fremskridt. Overvej budget og tid dedikeret til opgaven.
3. Udfør de planlagte tiltag, og sørg for budget og tidsramme for implementering.
4. Sørg for, at der er opfølgningsmetoder, og brug indikatorer til at vurdere effekten. Justér planen efter behov.

Om værktøjets opbygning

Konsekvensanalysen gennemføres ved at udfylde en formular, som består af en række refleksionsspørgsmål. Der findes i alt 6 forskellige formularversioner med udvalgte spørgsmål, som benyttes alt efter indsatsens tematiske karakter. På værktøjets startside inviteres I til at besvare et par indledende filtrerings-spørgsmål om indsatsens karakter og relevans for børn og/eller unge, hvorefter I guides til den formularversion, der passer bedst til det, I skal konsekvens-analisere. De indledende filtreringsspørgsmål fokuserer i høj grad på børne- og ungeperspektivet, da spørgsmål vedrørende netop denne målgruppe bliver inkluderet eller udeladt afhængigt af relevans. Med andre ord: Kun hvis indsatsen har relevans for børn og/eller unge, vil formularen indeholde spørgsmål møntet på mainstreaming af børnerettigheds- og ungdoms-perspektiver. Årsagen til denne filtrering er, at visse indsatser ikke har direkte relevans for børn og unge under 25 år, mens de fleste indsatser vil have en vis grad af relevans, hvad angår de to øvrige perspektiver vedrørende hhv. køns-ligestilling samt klima og miljø. Disse perspektiver vil således indgå i alle formularer, men introduceres på forskellig vis, afhængigt af om indsatsen har en udpræget teknisk karakter eller snarere har fokus på mennesker.

Den indledende filtrering

1. Har indsatsen en udpræget teknisk karakter?

- Ja, indsatsens fokus er primært på teknologi, systemer eller industrielle forhold.
- Nej, det primære fokus er på mennesker, menneskers livsvilkår eller på udvikling, der vedrører en målgruppe af menneskelige aktører.

Dette indledende spørgsmål har til formål at imødekomme jer, som skal konsekvensanalysere indsatser, der er af mere teknisk karakter end indsatser, der har et klart fokus på mennesker i en bestemt kontekst. Årsagen til denne filtrering er, at det kan være svært at forstå relevansen af at analysere ligestillingsmæssige konsekvenser af en overvejende teknisk indsats, der for eksempel er rettet mod affaldssystemer for batterier, lakseopdræt eller skovdrift. Her kan der være brug for en lidt anden indgang til at vurdere de sociale konsekvenser og gøre sig tanker om, hvem der er interessenter, og hvem indsatsen har en indirekte indvirkning på. Afhængigt af, om indsatsen er af mere teknisk karakter eller ej, guides I derfor til en formularversion, som giver mest mulig mening for jer i forhold til den pågældende indsats.

2. Har indsatsen relevans for børn og/eller unge (0-25 år)?

Den næste indledende filtrering er baseret på, hvorvidt indsatsen har relevans for børn og/eller unge. Dermed afgøres det, om I skal besvare spørgsmål omhandlende børn og/eller unge i konsekvensanalysen.

3. Bliver børn og/eller unge involveret i indsatsen?

Det sidste spørgsmål i den indledende filtrering afgør, om I skal have et såkaldt involveringstillæg med i formularen. Hvis I påtænker at inddrage børn og/eller unge og dermed svarer 'ja', vil I få tillægget med i formularen. Involveringstillægget består af en række mere konkrete spørgsmål, som I skal forholde jer til, hvis denne målgruppe skal inddrages direkte. Hvis I svarer 'nej' til, at børn og/eller unge vil blive involveret, men også har angivet, at indsatsen har relevans for børn og/eller unge, vil I i jeres formular blive spurgt om årsagen til, at denne målgruppe ikke involveres.

Formularversioner

Der findes i alt 6 forskellige formularversioner til konsekvensanalysen (KA). Formularversionerne kaldes KA1, KA2, KA3 osv. Formularversionerne er alle opbygget af elementer, som sættes sammen på forskellig vis alt efter svarene på spørgsmålene i den indledende filtrering/relevansscreening. Der er i alt 8 elementer eller "byggeklodser", som er oplistet herunder. De elementer, som er markeret med fed, optræder i alle formularversioner og skal således altid besvares af brugerne.

- **Indledning**
- Teknisk_Ligestilling_Tilgængelighed **eller** Mennesker_Ligestilling_Tilgængelighed
- **Klima_miljø**
- Børn_Unge
 - Involveringsopfordring
 - Involveringstillæg
- **Resultatbilag**

Her ses et beslutningstræ, som illustrerer, hvordan I guides til den mest relevante version af formularen til konsekvensanalysen:

Det kan være svært at forstå relevansen af at analysere ligestillingsmæssige konsekvenser af en indsats, der f.eks. omhandler lakseopdræt, skovdrift eller affaldssystemer for batterier. Her er der brug for en lidt anden indgang til at vurdere de sociale konsekvenser og gøre sig tanker om, hvem der er interessenter, og hvem indsatsen har en indirekte påvirkning på. Afhængigt af, om indsatsen er af mere teknisk karakter eller ej, guides I derfor til en formularversion, som giver mest mulig mening for jer i forhold til den pågældende indsats.

Har indsatsen en udpræget teknisk karakter?

Hvis indsatsen fokuserer på menneskers livsvilkår eller på udvikling, der vedrører en gruppe af menneskelige aktører, så svarer I Nej. Hvis indsatsen derimod fokuserer mere på teknologi, systemer eller industrielle forhold, så svarer I Ja.

Ja

Har indsatsen relevans for børn og/eller unge (under 25 år)?

Ja

Nej

Bliver børn og/eller unge involveret i indsatsen?

Ja

Nej

KA6: Indledning + Klima_Miljø + Teknisk_Ligestilling_Tilgængelighed + Børn_ - Unge + In- volveringstillæg + Resultatbilag

KA5: Indledning + Klima_Miljø + Teknisk_Ligestilling_Tilgængelighed + Børn_Unge + Involveringsopfordring + Resultatbilag

KA4: Indledning + Klima_Miljø + Teknisk_Ligestilling_Tilgængelighed + Resultatbilag

Nej

Har indsatsen relevans for børn og/eller unge (under 25 år)?

Ja

Nej

Bliver børn og/eller unge involveret i indsatsen?

Ja

Nej

KA3: Indledning + Klima_Miljø + Mennesker_Ligestilling_Tilgængelighed + Børn_Unge + Involveringstillæg + Resultatbilag

KA2: Indledning + Klima_Miljø + Mennesker_Ligestilling_Tilgængelighed + Børn_Unge + Involveringsopfordring + Resultatbilag

KA1: Indledning + Klima_Miljø + Mennesker_Ligestilling_Tilgængelighed + Resultatbilag

Download [Involveringstillæg børn og unge](#) som word-dokument

Om denne publikation

Analyseværktøj: Miljø og klima, ligestilling og et børnerets- og ungdomsperspektiv i Nordisk Ministerråd

Nord 2024:020

ISBN 978-92-893-8351-6 PDF

ISBN 978-92-893-8352-3 ONLINE

<http://dx.doi.org/10.6027/nord2024-020>

© Nordisk Ministerråd 2024

Publiceret: Oktober 2024, omarbejdet 2025

Foto: Cecilia Larsson Lantz/Imagebank.sweden.se, Iris Dager/norden.org,

Amanda Westerbom/imagebank.sweden.se, Scandinav/imagebank.sweden.se

Det nordiske samarbejde

Det nordiske samarbejde er en af verdens mest omfattende regionale samarbejdsformer. Samarbejdet omfatter Danmark, Finland, Island, Norge og Sverige samt Færøerne, Grønland og Åland.

Det nordiske samarbejde er både politisk, økonomisk og kulturelt forankret, og er en vigtig medspiller i det europæiske og internationale samarbejde. Det nordiske fællesskab arbejder for et stærkt Norden i et stærkt Europa.

Det nordiske samarbejde ønsker at styrke nordiske og regionale interesser og værdier i en global omverden. Fælles værdier landene imellem er med til at styrke Nordens position som en af verdens mest innovative og konkurrencedygtige regioner.

Nordisk Ministerråd

Nordens Hus

Ved Stranden 18

1061 København K

www.norden.org

Læs flere nordiske publikationer: www.norden.org/da/publikationer